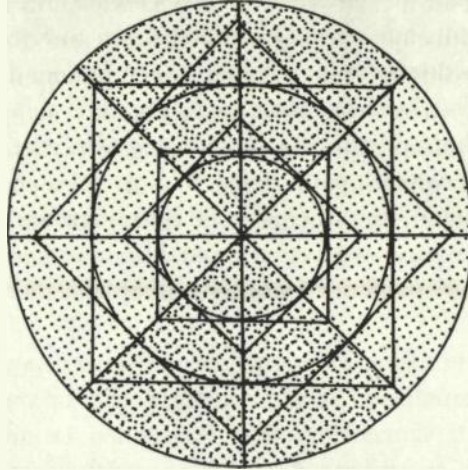

Onthullingen van Kennis

*Caleidoscoop van Kennis
Facetten verschuiven door tijd
Vorm en structuur doemen op
Gestalte gegeven door Kennis
Patronen behouden het ritme
De potentie van het punt*

Hoofdstuk 2

Kennis leeft in de geschiedenis

De lessen die de geschiedenis ons leert vormen een goed uitgangspunt om kennis te verdiepen en te verbreden. In de geschiedenis doet kennis zich voor op een manier die ver voorbij het domein van het zuiver cognitieve gaat. Het weten en kennen die op een bepaalde tijd en plaats werkzaam zijn, hebben een diepgaande invloed op de wijze waarop mensen leven. Hun omstandigheden, hun interesses en hun waarden, de levensstijl die zij aannemen en weer laten varen, hun belangen en het resultaat van hun inspanningen worden erdoor bepaald.

Door studie te maken van de vormen en wijzen van kennis door de geschiedenis heen, krijgen we perspectief op onze eigen tijd en onze eigen 'vanzelfsprekende' waarheden. De grondpatronen van cultureel overgedragen kennis opereren dwars door de tijd heen op verschillende manieren, maar vertonen tevens een overeenkomst. Door overeenkomst en verschil af te wegen leren we de mogelijkheden voor kennis in een nieuw licht te zien.

De geschiedenis van de kennis der mensheid gaat veel verder terug dan het begin van de vroege beschavingen, zo'n vier- tot vijfduizend jaar geleden. Stel je voor hoe het geweest moet zijn om als eerste vuur te maken! Op het moment dat de allereerste vlam door menselijk ingrijpen tot leven kwam, onderging de reikwijdte van wat kenbaar is een transformatie. De kennis van de mens ging een nieuwe dimensie binnen. Voor de eerste vuurmakers

moet het zijn geweest alsof het menselijk inzicht goddelijke proporties had gekregen. De toegang tot zo'n wonderbaarlijke kennis heeft het bewustzijn misschien voor altijd ingrijpend veranderd.

In de honderdduizenden jaren die volgden, is kennis op vergelijkbare manieren talloze malen uitgebreid. De kennis die ooit werd ontdekt maar verloren is gegaan, zou in omvang zeker de kennis die nu onze bibliotheken vult evenaren. Hoeveel van die kennis die vroeger zo belangrijk was voor de mens, zou voor de moderne geest onbegrijpelijk zijn?

In het historische tijdperk heeft kennis in talloze culturen telkens nieuwe vormen aangenomen, zodat een onvoorstelbaar breed spectrum van kennis werd geschapen. De gewone opvattingen en de 'vanzelfsprekende' aannames verschillen van plaats tot plaats en van tijd tot tijd. In elke cultuur hebben grote kunstenaars en denkers hun eigen unieke manier van weten en kennen.

Ontwikkelingen in kennis transformeren het begrip van een volk op verschillende niveaus tegelijkertijd. De uitvinding van de spintol gaf de Grieken een krachtige metafoor voor kennis die het menselijk lot spint; het mechanische uurwerk veranderde het begrip van de manier waarop kennis de wereld zou kunnen vormen; de uitvinding van het kompas gaf de mens een gevoel van beheersing van plaats en een nieuw begrip van richting. Door dergelijke transformaties hebben conventionele opvattingen van tijd, ruimte en kennis nieuwe betekenisdimensies gekregen.

De kennisstroom die door de geschiedenis heen telkens verschuivingen doormaakte, krijgt nog maar weinig aandacht. In de eigentijdse cultuur volgen veranderingen elkaar dermate snel op, dat vroegere kennis achterhaald en irrelevant lijkt. Het gevolg hiervan is een gebrek aan historisch perspectief dat zijn tol eist. Een bekrompen visie op het verleden beperkt ons begrip van het

heden en belemmert ons vermogen in de toekomst te zien. We zitten vast aan manieren van kijken en denken waarvoor we geen alternatieven weten, en zo ontwikkelen we korte-termijnoplossingen voor onze problemen zonder ons iets aan te trekken van de gevolgen voor toekomstige generaties. Doordat we de ogen sluiten voor de zich steeds sneller ontwikkelende trends, worden we door 'onverwachte' veranderingen overvallen.

Kennis van het verleden - van hoe patronen zijn ontstaan en hoe zij zich in de toekomst waarschijnlijk zullen ontvouwen - kan helpen deze kortzichtigheid te corrigeren en meer diepte te verlenen aan onze kennis. De patronen van de geschiedenis registreren de rijke en gevarieerde creativiteit van de menselijke geest en ziel; door de geschiedenis te bestuderen gaan we inzien hoe de geest in de tijd werkt. Door na te denken over de grote verscheidenheid aan kennis die zich in het verleden heeft ontwikkeld, krijgen wij waardering voor wat kennis de mensheid te bieden heeft. Onze huidige manier van weten en kennen, hoe rijk en levendig ook, geeft wellicht slechts een smalle golflengte weer in het volledige spectrum van kennis.

Weten en kennen door te waarderen

De waardering voor kennis is een vorm van weten en kennen op zich. Wanneer we eenmaal gevoelig zijn voor de vormen die kennis kan aannemen, kunnen we hun manifestaties gaan herkennen. Ieder individu belichaamt een eigen manier van weten en kennen, en draagt daardoor bij aan de patronen die het vermogen tot kennis in een telkens veranderend licht stellen. De grote verscheidenheid aan behoeften en interesses, waarden en karakters, erfelijkheid en achtergrond, heeft invloed op de manier waarop kennis werkt. Zelfs deze diversiteit vertegenwoordigt misschien maar een smal streepje in het spectrum van kennis - het is niet ondenkbaar dat nog onbekende sferen worden bevolkt door ande-

re wezens, die op een voor ons volstrekt onvoorstelbare wijze kennis belichamen.

Ofschoon het potentiële bereik van kennis dus in nevelen gehuld is, begrijpen we toch iets van de manier waarop kennis zich, zowel collectief als individueel, ontwikkelt in tijd. Het samenspel van waarneming, ervaring en intelligentie ondersteunt de toename van kennis en leidt ertoe dat we waarden en informatie verwerven, en waarheidsnormen aanvaarden.

Wanneer we de verschillende manieren van weten en kennen die de geschiedenis toont op waarde gaan schatten, worden ons de ogen geopend voor de aanwezigheid van kennis op plaatsen waar we haar nooit hadden verwacht. Door ruimte te geven aan de idee dat kennis door de tijd heen tal van vormen heeft aangenomen, zetten we de eerste stap naar het losser maken van de ketenen van onze eigen manieren van weten en kennen. Wanneer wij gaan inzien dat kennis zelf onderwerp voor studie kan zijn, zullen onderzoek en verwondering de liefde voor kennis opwekken. De bron van ons weten en kennen versmelt met het subject van onderzoek, en kennis wordt een trouwe metgezel en een gids die ons nooit verlaat.

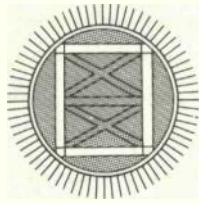
Hoofdstuk twee

Geschiedenis van kennis; moderne verwaarlozing van geschiedenis; geschiedenis als geest werkzaam in de tijd; waardering voor de belichamingen van kennis.

Lagen van geest

Let op de soorten mentale gebeurtenissen die in de geest opkomen en op hun onderlinge relaties: beelden en gevoelens, bedoelingen, gedachten, oordelen, enzovoort. Welke elementen hebben de overhand en welke zijn ondersteunend? Hoe ontstaan situaties van spanning, conflict, verveling, kalmte, helderheid of waardering? Houd een dagboek bij waarin je verslag doet van je ontdekkingen: een van commentaar voorziene catalogus of inventaris van de inhoud van je geest.

Oefening twee

Open ruimte dimensie